

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Această carte
a apărut cu sprijinul
**Danish Arts
Foundation.**

ANNETTE BJERGFELDT
CINEMATOGRAFUL
CĂLĂTOR
AL DOMNULUI SAITO

O poveste de iubire în șapte valuri

Traducere din daneză și note de
FLAVIA TEOC

HUMANITAS
fiction

Redactor: Raluca Popescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Marilena Brînzan
DTP: Dragoș Dumitrescu, Veronica Dinu

Tipărit la Artprint

ANNETTE BJERGFELDT
MR. SAITOS REJSEBIOGRAF
Copyright © Annette Bjergfeldt, 2023
Published by agreement with Salomonsson Agency.
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2025,
pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BJERGFELDT, ANNETTE
Cinematograful călător al domnului Saito / Annette Bjergfeldt;
trad. din daneză și note de Flavia Teoc. – București:
Humanitas Fiction, 2025
ISBN 978-606-097-717-9
I. Teoc, Flavia (trad.; note)
821.113.4

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

PRIMUL VAL

1910–1937

Cutia de pantofi

Am fost concepută în anul 1927 pe un ring de dans din Buenos Aires, în acordurile tangoului *Valencia* al lui Carlos Gardel, devenit senzația anului în Argentina. Dacă ați fi cunoscut-o pe mama, pe numele ei Fabiola Cordero de Dios, conceperea mea pe ringul de dans nu vi s-ar mai fi părut bizară. Pentru mai multe detalii, ar trebui să navigăm spre nord, să acostăm în Noua Scoție și să o răsfățăm cu un masaj profund și special al scalpului. Sincer vorbind, întâmplarea cu ringul de dans nu a mirat pe nimeni. Nici măcar pe mine. Am știut dintotdeauna că Fabiola își alegea drumul fără să privească în urmă, așa cum vulpea își sapă o vizuină cu mai multe ieșiri.

Fabiola venise pe lume cu șaptesprezece ani în urmă, în 1910, undeva în San Telmo, cel mai vechi cartier de imigranți din Buenos Aires. Și, pentru că travaliul începuse cu două luni prea devreme, copilul cântărea doar un kilogram opt sute de grame.

Mama ei a murit la doar câteva minute după ce Fabiola a văzut lumina zilei. Într-un gest disperat, aproape instinctiv, tatăl ei și-a așezat fiica nou-născută într-o cutie de pantofi – aceeași cutie care, nu demult, adăpostise o pereche de pantofi bărbătești, din piele fină de vițel. Erau pantofii în care dansase valsul mirilor, cu doar un an înainte

Bărbatul a căptușit cutia cu cârpe, apoi și-a privit pruncul, încă nevenindu-i să-și creadă ochilor. Un kilogram opt sute de grame de miracol și, cu toate acestea, el nu se putea gândi decât la femeia pe care tocmai o pierduse.

Când plânsul copilului s-a întezit, bărbatul a înhățat cutia de pantofi, a ieșit alergând în stradă și-a lăsat-o în pragul porții Mănăstirii Sfânta Magdalena. Scrisese în grabă câteva cuvinte pe o foaie de hârtie, cu explicații vagi, dar fără să-și scrie și numele. Primele cuvinte fuseseră *Perdonáme... Iartă-mă*. A ascuns biletul printre cărpele vechi și s-a pierdut în întunericul nopții fără să privească înapoi.

A doua zi dimineată, la cântatul cocoșului, grădinarul mănăstirii a deschis poarta, pregătit să arunce gunoiul. A descoperit cu surprindere cutia pe pragul ușii și, când s-a aplecat să o cerceteze, ochii limpezi ai copilei mijiiți în două semilune i-au întors privirea. A dus cu grijă cutia de pantofi în bucătărie, unde sora Delphine a așezat-o lângă soba de teracotă, iar până la prânz toată lumea din mănăstire știa că în obștea lor sosise o fetiță.

Firește, nici una dintre călugărițe nu avea lapte pentru copil și, de altfel, aproape nimeni nu se aștepta ca făptura minusculă din cutia de pantofi să supraviețuiască. Dar, cum bine se știe, cei care se nasc în răspăr cu lumea par să poarte în ei o forță aparte – o putere de a rezista acolo unde nimeni nu le dă șanse. Iar fetița plâpândă și delicată i-a uimit pe toți.

Stareța venită din Italia, numită acolo tocmai de Papa Pius X, îi pusese copilului numele Fabiola, care înseamnă *păstăiuță*. Neavând părinți, călugărițele au așezat lângă prenumele fetei și numele de familie *Cordero de Dios*, ca un arc plin de nădejde întins în jurul ei... *Mielul lui Dumnezeu*. Mielul putea fi înscris acum în registrul bisericii, iar Fabiola a intrat în felul acesta în rândul făpturilor vii asupra cărora veghea Dumnezeu.

Pentru că Fabiola fusese atât de mică, surorile din mănăstirea cu hramul Sfintei Magdalena nu credeau că avea să crească mai înaltă decât vrejurile din grădina cu legume. Dar capra din ferma mănăstirii o hrănea cu lapte, și Fabiola creștea cu o hotărâre tăcută, întărindu-se cu fiecare zi, dar numai adierea de parfum a pantofilor din piele de vițel din cutia tatălui său o făcea să se simtă cu adevărat în siguranță.

Stareța se ruga acum să primească un semn de la Fecioara Maria. Puteau să o păstreze în mănăstire, sau fetița trebuia trimisă mai departe, într-o familie adevărată? În aceeași seară, în timpul vecerniei, un corb a intrat în mănăstire și s-a așezat sub bolți. Pasărea rămăsese mult timp acolo, umflându-și aripile de un negru strălucitor, fără să-și mute privirea de la călugărițe. Dacă stareța sperase ca Fecioara să-i trimită un sturz de vâsc – o făptură delicată, care să cânte când toate celelalte păsări vor fi amuțit –, atunci fusese, fără îndoială, dezamăgită. Însă omul trebuie să se mulțumească cu semnele pe care le primește, chiar și atunci când semnul e un corb. Stareța hotărâse, așadar, că voia Fecioarei era ca acel copil să rămână.

Fabiola creștea îngrijită de maicile din casa Domnului, hrănindu-se cu legumele mănăstirii, cu ouăle găinilor, și din strugurii dulci din viile de pe coastele ce înconjurau clădirile vechi. În timp ce imigranții spanioli, ruși și italieni își croiau cu trudă drumul prin mahalale, Fabiola își găsisese adăpost între zidurile mănăstirii, primită cu îndurare de Fecioară. Rugăciunile, opt la număr, se succedau după ritmul firesc al zilei, alcătuind o simfonie. Călugărițele de la Mănăstirea Sfânta Magdalena, venite din toate colțurile lumii, îi deschideau fetei porțile cunoașterii – învățând-o italiană, franceză și engleză – atunci când nu se cufundau în cântec și rugăciune.

După ce-a ieșit din cutia de pantofi, reușind să stea pe picioarele ei, Fabiola a devenit o adevărată vântură-lume. Stareța sperase ca Mielul lui Dumnezeu să se așeze în cele din urmă, și să își dedice viața lui Iisus în mănăstire, însă n-a fost așa. Fata nu mai voia să rămână închisă.

La paisprezece ani, Fabiola se transformase într-o păstaie de fată cu pomeții ascuțiți și cu ochii negri întunecați. Era delicată și slabă, dar cu o pereche de picioare surprinzător de lungi, care treceau ca fulgul pe poarta mănăstirii și apoi alunecau până pe malul râului Rio de la Plata.

De-a lungul acelor maluri se înșirau baruri, bordeluri și săli de dans. Fabiola se așeza pe o bancă, sub vălul violet al copacilor de jacaranda, murmură melodii fără început și fără sfârșit, în timp ce privirea ei rătăcea printre siluetele trecătorilor, lăsându-se înghițită cu totul de întâmplările lumefști. Acolo, în acel colț de lume, i se dezvăluise câte un crâmpei din toate: un melc alunecând agale spre Spania, o carte poștală ștearsă de timp cu un timbru exotic, și o cheie ruginită, zărită pe malul jilav al râului. Poate o aruncase cineva cu furie în valuri, sau poate o pierduse într-un moment de uitare, fără să-și dea seama.

Între timp, până la Fabiola se strecurau, ca niște șoapte otrăvite, înjurăturile și blestemele pe care oamenii și le aruncau unii altora în trecere, pe malul râului. „Mierdă“, „puta madre“, „imbécil“, „que boludo“.¹

Totuși, privirea îi cădea mereu asupra pantofilor. În mănăstirea cu hramul Sfintei Magdalena, călugărițele își ridicau ochii spre cer, dar sandalele lor rămâneau tănuite sub faldurile grele ale veșmintelor. Pe malul râului, Fabiola pășise într-o lume nouă și necunoscută. Acolo, în mijlocul forfotei neîntrerupte, se transformase într-o față cu simțurile ascuțite, asemenea unui străjer tăcut ce veghează fiecare clipă, pentru că strada pulsa de pași, într-un furnicar de picioare grăbite.

Un *gaucho* călare trecea alene, cu fața bătută de soare și ghețele de călărie înalte, lustruite de drum și praf. O copită, o unghie, o labă. Privirea Fabiolei se oprea apoi pe o pereche de pantofi de lac, alunecând strălucitori pe lângă ea. Oare se rătăciseră în acel colț de lume, sau purtau cu ei o poveste pe care nimeni nu o spusese încă? De cealaltă parte a râului, sprijinit de un copac, un bărbat cu un singur picior își lăsase ochii să alunece după o femeie ce trecea cu grație, mișcându-și gleznele cu aceeași eleganță tăcută pe care o avea și mersul Fabiolei.

Prin fața ei se perindau visătorii, păcătoșii, pasionalii, bețivii, urmați de cei cu mersul încrâncenat, cei cu picioarele bolnave

1. Rahat, mama dracului, imbecil, ce nebun (în spaniolă, în original).

și, desigur, cei foarte tineri – îndrăgostiții pentru prima oară – plutind parcă pe bule de șampanie, cu pași nesiguri și fericiți. Cei mai mulți călcau cu tălpile î ntoarse spre interior, sfiindu-se parcă să ocupe prea mult loc în lume, în timp ce alții provocau privirile cu degetele lor dolofane ieșite din papuci deschiși, prinse obraznic în barete încrucișate. Unde se îndreptau toți acești pantofi? Se afla, undeva, o pereche care purtase pașii tatălui ei? Ea însăși simțea nevoia să se desprindă de pantofii maro, cu talpă plată și curele ce urcau până la gleznă.

Mersul fiecăruia dintre noi pe pământ este unic și dezvăluie felul nostru de a înainta în lume, pe tocuri iuți, în salturi ușoare, târșâit sau fugind pur și simplu de toate.

Totul pornește de la pași. Iar pentru fiecare drum e nevoie de încălțăminte potrivită, pantofi de balet, ghete de cățărăt sau o pereche de labe de scafandru.

Fabiola își jurase că pașii ei vor cunoaște doar ritmul pantofilor de tango, pentru că picioarele, spunea ea, sunt făcute să danseze. Așa cum și picioarele mamei mele se lăsau purtate de muzică, legănându-se fără oprire ori de câte ori o notă se ridica în aerul orașului. Cu cât se rugau surorile mai fierbinte, înălțându-și ochii spre cer, cu atât mai mult se lăsa Fabiola cucerită doar de miracolele de pe trotuar. Începuse chiar să sară peste orele de masă și să fugă de la împărțășanie. Când călugărițele o căutau strigând-o pe nume, ecoul se întorcea din pereți. *Fabiola... ola... ola... olala!* Iar Fabiola? Era plecată pe malul râului Rio de la Plata să contemple curele, tocuri și bombeuri. Deși călugărițele o pregătiseră pentru o viață de tăcere și contemplație, nu mai era nimic de făcut. *Madre mia!* Fata era înnebunită după pantofi.

După îndelungi convorbiri pline de cuvinte grave și serioase, după rugăciuni rostite împreună în fața Fecioarei Maria, în capela mănăstirii, starea a cedat în fața insistențelor neclintite ale Fabiolei, și i-a găsit în anul 1925 un post de ucenică într-un magazin exclusivist de pantofi din centrul orașului Buenos Aires.

El Palacio del Zapato se afla tocmai pe Calle Florida. Era cireaşa de pe tortul unei clădiri cu balcoane întortocheate şi o marchiză de un albastru cobalt care ademenea până şi cerul să intre în magazin. Palatul pantofilor avea cele mai frumoase vitrine unde erau expuse perechi de pantofi stiletto înveliţi în mătase, dar şi pantofi bărbăteşti din piele de antilopă pentru clienţii cu gusturi fine. În vitrină se mai aflau botine cu nasturi croite pentru cei care participau la cursele de pe Hipódromo Argentino, dar şi papuci din brocart argintiu, meniţi să fie încălţaţi în zori de un om ce trăieşte în huzur.

Cunoscători din toate colţurile lumii intrau în magazin pentru a cumpăra modelele de pantofi din piele de ied, vopsiţi cu migală şi cusuţi de mână, care se mulau pe picior cu delicateţea unor mănuşi de catifea. Dar mama avea o slăbiciune aparte pentru pantofii de tango.

Când începuse să lucreze, Fabiola abia împlinise cincisprezece ani. Ea era ultima în ierarhie, ea era fata simplă cu picioare lungi, care făcea munca de jos. În tot acest timp, señora Yvette, proprietara, se prelingea peste tot, cu unghiile ei perfecte, cu vocea sonoră şi părul prins în vârful capului în împletituri meşteşugite. Semăna cu un covrig parfumat cu lavandă, plăcut la vedere, dar distant. Nu-i adresase niciodată Fabiolei vreun cuvânt, doar îi trimitea vorbă prin ceilalţi angajaţi care, din când în când, îşi găseau răgaz şi pentru mama. Fabiola a descoperit nu peste mult timp că señora Yvette se folosea de relaţii, pe care familia ei le întreţinuse şi mituise ani de zile, pentru a aduce pantofi din Europa fără să plătească vamă. Guvernul se făcea că nu vede, lăsând mărfurile să treacă în linişte prin port. În schimb, generalii şi nevestele lor deveniseră clienţi obişnuiţi la El Palacio del Zapato, unde primeau tot ce le poftea inima. Asta se întâmpla mai ales în încăperea din spatele magazinului, unde se găsea marfă pentru cei mai excen-trici clienţi. În acel loc veneau europenii decadenţi şi artiştii faimoşi ai vremii, însoţiţi de iubitele lor. Pe rafturi, ca într-o galerie de forme şi fantezii, se înşirau cele mai năstruşnice

modele de pantofi – creații care sfidau convențiile și nu puteau fi întâlnite nicăieri altundeva: pantofi cubiști pictați cu ochi și pantofi cu boturi de pești aurii, cu branhii desenate fin pe margini.

Fabiola nu avea voie să intre în încăperea ascunsă din spațele magazinului. Sarcina ei era simplă, dar obositoare: să aducă cutiile cu pantofi, urcând și coborând neîncetat pe scara înaltă de trei metri. Sus și jos, fără oprire, cât era ziua de lungă. Pe sub scară treceau cele mai frumoase modele de pantofi, purtate precum porumbeii pe tăvi de argint, asistate de vânzători cu cioc și mustași în furculiță, după ultima modă. Se foloseau, desigur, încălțători și limbi de pantofi de argint sau fildeș, și nici un fir de păr nu stătea anapoda pe capul angajaților.

Fabiola trebuia să urce pe scară de cel puțin zece ori pe zi, și să alerge apoi până la depozitul de la etaj. Acolo erau păstrate atât modelele din noile colecții, cât și modelele care trebuiau returnate. Când Fabiola nu alerga în sus și în jos pe scări, lustruia pantofii cu mișcări largi.

— Mai lustruiește-i o dată, i se spunea, deși pantofii erau atât de strălucitori, încât señora Yvette putea să se rujeze în luciul lor.

Pentru angajații magazinului, mama nu era decât o gâsculiță. Nici unul dintre ei nu știa cât de bine vorbea Fabiola limbile italiană, franceză și engleză. Și cu atât mai puțin știau că mama era o adevărată maestră a limbajului trupului, capabilă să citească dorințele unui cumpărător dintr-o simplă privire, cu mult înainte ca acesta să pășească în magazin.

Din păcate, Fabiola era prea tânără și lipsită de experiență pentru a fi lăsată să se ocupe de vânzări, și o enerva teribil când un vânzător lăsa o fată cu picioare de balerină să plece din magazin cu o pereche de botine superbe. Fabiola știa că acel model avea să o bată mai târziu. În botină trebuia să aibă loc pentru degetul mare, vânăț și dureros în serile când fata dansa pe scenă.

*

Într-o zi, celebra Josephine Baker a intrat în magazin. Zvonul despre apariția cântăreței într-o fustă din banane la Paris, doar cu puțin timp în urmă, atrăsese un alai de admiratori. Șoferul ei se oferise voluntar să-i transporte cumpărăturile, vânzătorii roiau în jurul ei asemeni unor albine ucigașe în jurul unei creme catalane, însă ea i-a hâșâit pe toți, cerând să vadă pantofii din magazin fără să fie deranjată. Acolo îi căzură ochii pe Fabiola, care stătea sus pe scară, cu o cutie de pantofi sub braț

— *Mademoiselle*. Am nevoie de ceva deosebit. Tu, care ești atât de tânără. Vino jos și uimește-mă! a ciripit miss Baker în franceză, aruncându-și haina de blană pe podea.

Fabiola a coborât de pe scară, s-a uitat cu coada ochiului la señoara Yvette, a măsurat dintr-o privire picioarele lui miss Baker și a luat în cele din urmă o hotărâre. Viitoarea mea mamă s-a îndreptat spre încăperea care îi fusese interzisă până atunci și i-a trecut pragul ca și cum ar fi sărit de pe un mal pe celălalt al Rubiconului. Acolo a descoperit o pereche de sandale cu vârful pentagonal, un model adus tocmai din Barcelona. Curelele lor duble se încrucișau elegant, iar designul neobișnuit al tocurilor amintea de forma unui ciorchine de struguri.

Fabiola s-a aplecat și a ajutat-o să-și pună sandalele. Josephine a început apoi să se plimbe prin magazin, studiindu-se în oglindă. Curelele argintii contrastau elegant cu pielea ei cafenie, iar angajații o urmăreau fascinați, cu respirația tăiată.

— Pantofii ăștia sunt plini de povești. Par tare obraznici cu vârful ăsta, dar bolta e grațioasă ca aripa unei păsări. Pot dansa în ei o zi întregă, și aș pune capul pe pernă binedispusă, a râs miss Baker.

— *Oui*, a răspuns Fabiola, prinzând curaj. Pantofii ăștia catalani sunt deosebiți, fac glezne frumoase, dar sunt și foarte comozi.

— Deșteaptă fată, a aprobat Josephine.

A cumpărat trei perechi, iar șoferul i-a dus cu grijă cutiile la mașină. Miss Baker și-a ridicat blana de pe podea cu un gest calm, iar ușile magazinului s-au închis în urma ei.